

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/V/KBO/2009/248

BETREFT: Gezondheidsproject mutualiteit op school

1. PROCEDURE

1.1 Ontvangstdatum: 28 augustus 2009

1.2 Vraagsteller:

[diensthoofd]

[directeur]

1.3 CZB

Bij e-mail van 28 augustus 2009 ontvangt het secretariaat van de Commissie Zorgvuldig Bestuur een vraag rond het aanbieden van een gezondheidsproject aan scholen in heel Vlaanderen.

Op 1 september 2009 ontvangt het secretariaat de vraag per brief.

Bij mailbericht van 31 augustus 2009 nodigt het secretariaat de vragende partij uit voor de zitting van 14 september 2009.

Bij mailbericht van 2 september 2009 laat de vraagsteller weten aanwezig te zullen zijn.

2. INHOUD van de VRAAG

De vraagsteller heeft kennis genomen van het advies van de Commissie Zorgvuldig Bestuur in het dossier CZB/V/KBO/2009/239 ("reclame mutualiteit") waarin het project dat de mutualiteit die door de vraagsteller vertegenwoordigd wordt, al ter sprake kwam.

Net als de andere mutualiteiten hecht de vraagsteller veel belang aan gezondheidspromotie.

De ondersteuning van scholen bij het realiseren van hun gezondheidsbeleid is een belangrijk onderdeel van deze werking.

In het najaar wil de vraagsteller het project [] aanbieden aan scholen in heel Vlaanderen.

De vraagsteller vestigt de aandacht op de unieke rol van de ziekenfondsen die, in tegenstelling tot commerciële actoren, geen winstoogmerk hebben. Dit blijkt ook uit de missie geformuleerd in het charter van de organisatie. De vraagsteller stelt een onafhankelijke instelling te zijn die daarop door de overheid wordt gecontroleerd. De informatie die gegeven wordt is objectief en gezondheidsbevorderend.

De ziekenfondsen kregen van de federale overheid de wettelijke opdracht om aan gezondheidspromotie te doen. Ook door de Vlaamse overheid worden de ziekenfondsen erkend en gewaardeerd als organisaties met een specifieke terreinwerking. Als de overheid beroep doet op actoren met terreinwerking dan meent de vraagsteller dat de eigenheid van de actoren ook moet worden erkend.

De Commissie koppelt in genoemd advies het gebruik van het logo aan sponsoring, reclame en werving. De vraagsteller ziet de vermelding van het logo als een signering in die zin dat het logo de identiteit weergeeft van wie het materiaal ontwikkelt. Het logo vormt een onderdeel van de huisstijl en drukt de eigenheid van de organisatie uit. Het materiaal dat de vraagsteller aan scholen aanbiedt wordt vaak ook buiten de schoolcontext gebruikt.

De vraagsteller vraagt de kans te krijgen om met de Commissie van gedachten te wisselen over hun onderwijswerking.

3. ZITTING VAN DE COMMISSIE

3.1 Datum en uur: 14 september 2009 om 13.45 uur.

3.2 Kamer:

Kamer bevoegd voor het basisonderwijs.

3.3 Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel V.22 van het decreet van 13 juli 2001 betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek en artikel 1 tot en met artikel 3 van het ministerieel besluit van 28.11.2007 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Raf Verstegen, voorzitter;

Walter Cools, Hilde Timmermans, Etienne Becuwe en Jean Dujardin, leden.

3.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

[diensthoofd]

[directeur]

3.5 Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging eenparig de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid en advies.

4. ADVIES VAN DE COMMISSIE

4.1 Regelgeving

* Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Artikel. 51

.....

§ 4. Een schoolbestuur dat mededelingen toelaat die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen, waakt erover dat :

1° door het schoolbestuur verstrekte leermiddelen of verplichte activiteiten vrij blijven van bedoelde mededelingen;

2° facultatieve activiteiten vrij blijven van bedoelde mededelingen, behoudens indien deze mededelingen louter attenderen op het feit dat de activiteit of een gedeelte van de activiteit ingericht werd door middel van een gift, een schenking of een prestatie om niet of verricht onder reële prijs door een bij name genoemde natuurlijke persoon, rechtspersoon of feitelijke vereniging;

3° bedoelde mededelingen kennelijk niet onverenigbaar zijn met de pedagogische en

onderwijskundige taken en doelstellingen van de school;
4° bedoelde mededelingen de objectiviteit, de geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van de school niet in het gedrang brengen.

*Omzendbrief BaO 2002/3 van 21 februari 2002 betreffende zorgvuldig bestuur in het basisonderwijs.

4.2 Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is rekening houdende met de aangebrachte feiten en de geldende regelgeving.

4.3 Advies

4.3.1 Mededelingen die de verkoop van producten of diensten bevorderen.

Het decreet basisonderwijs regelt het statuut van mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks tot doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen. Dergelijke mededelingen zijn niet absoluut verboden. De schoolbesturen kunnen, binnen de grenzen die de decreetgever daarvoor aangeeft, een eigen beleid voeren op het gebied van reclame en sponsoring. De principes die de school daarbij hanteert, worden overlegd binnen de schoolraad en moeten in het schoolreglement worden verwoord. Verder kan een bedrijf/organisatie zich in een school enkel manifesteren mits uitdrukkelijke toestemming van het schoolbestuur en/of directie.

Het schoolbestuur moet er over waken dat de door het bestuur verstrekte leermiddelen en de verplichte activiteiten vrij blijven van bedoelde mededelingen. Onder leermiddelen en verplichte activiteiten moet worden verstaan alles wat noodzakelijk is om de eindtermen te realiseren, de ontwikkelingsdoelen na te streven of de in het eigen leerplan opgenomen doelstellingen te realiseren. Het betreft alles wat daartoe aangewend wordt in de klas bij het opvoeden en leren: leermiddelen (leerboeken, agenda, geografische kaarten, foto's, folders, brochures e.a.), didactisch materiaal (video, audio, film e.a.). Elke reclameboodschap (tekst, foto) bij leermiddelen of verplichte onderwijsactiviteiten die bepaalde bedrijven, producten of merken onder de aandacht brengen of suggereren is in strijd met het decretaal verbod betreffende reclame.

De onderwijsregelgeving voorziet wel een uitzondering op het verbod op reclameboodschappen bij facultatieve activiteiten in het basisonderwijs. Er mag sponsorvermelding zijn. De sponsorvermelding moet wel verenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school en ze mag de objectiviteit en onafhankelijkheid van de school niet in het gedrang brengen.

4.3.2 Toepassing

4.3.2.1. In de uitprint van de powerpointpresentatie waarin het project [] wordt voorgesteld, worden eindtermen gezondheidszorg voor het lager onderwijs aangehaald. De doelgroep zijn de leerlingen van het derde leerjaar. Ondermeer daaruit kan worden opgemaakt dat de actie (mede) bedoeld is om in het onderwijs gericht op het bereiken van de eindtermen gezondheidszorg te worden aangewend. Ter ondersteuning van het project wordt een lesbundel voor leerkrachten uitgewerkt. Het materiaal voor de leerlingen bestaat uit [] en 5 geschenken. Bij de aanvang van het project ontvangen de leerlingen ook nog een [].

Dit materiaal wordt door de schoolbesturen die aan de actie deelnemen ter beschikking gesteld van de leerlingen.

Op het materiaal dat aan de kinderen ter beschikking wordt gesteld is systematisch het logo aangebracht van de initiatiefnemende mutualiteit. Ter zitting deelden de vertegenwoordigers van de mutualiteit mee dat dit, om verwarring te voorkomen, in de toekomst niet meer het geval zou zijn voor de lidkaart van [].

4.3.2.2. Het uitdelen en het gebruik ervan in de leersituatie maakt deze materialen voor de leerlingen naar het oordeel van de Commissie tot leermiddelen zoals bedoeld in art. 51, §4, 1° van het Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997. Dit artikel bepaalt dat door het schoolbestuur verstrekte leermiddelen geen mededelingen mogen bevatten die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen. Deze bepaling kan, gelet op de eenduidige formulering van dit onderdeel van het artikel en op het feit dat in het vervolg van het artikel het verbod enkel genuanceerd wordt voor mededelingen bij facultatieve activiteiten, voor wat de leermiddelen betreft niet anders dan strikt worden geïnterpreteerd.

4.3.2.3. Voor zover de Commissie kan oordelen moet het gebruikte didactisch materiaal en het hele concept van de actie beschouwd worden als een zeer positieve bijdrage om bij de leerlingen aandacht voor hygiëne en een goede gezondheidszorg te bevorderen. Daarmee past de actie in een maatschappelijk doel waarvan de bevordering mede tot de opdrachten van een mutualiteit behoort. Dat de mutualiteit door het ontwerpen van deze actie een haar door de overheid opgedragen taak vervult, neemt niet weg dat het project, in de manier waarop het is uitgewerkt, tevens nadrukkelijk “gesigneerd” is. De Commissie stelt vast dat in het kader van de Belgische structuren de verschillende mutualiteiten zich sterk concurrentieel opstellen en met allerlei acties aan ledenwerving doen. In deze context is het nadrukkelijk gebruik van het logo van de betrokken mutualiteit tevens te beschouwen als een actie voor het stimuleren van de naambekendheid, het onrechtstreeks bevorderen van de eigen diensten en de werving van nieuwe leden. Dat de ziekenfondsen bij hun acties geen winst nastreven doet geen afbreuk aan het wervend karakter dat, minstens ondergeschikt, sommige acties kenmerkt.

4.3.2.4. De vertegenwoordigers van de initiatiefnemende mutualiteit zien het logo als een vorm van ‘signering’. Het zou enkel de identiteit weergeven van wie het materiaal ontwikkelt. Uiteraard kan de uitgever van een schoolboek de naam van de firma vermelden. Een discrete bronvermelding is ook mogelijk voor aanvullend leermateriaal. De Commissie verwijst naar een precedent waarbij de naam van een energiebedrijf, zonder gebruik van het bedrijfslogo, discreet wordt vermeld als uitgever van spel- en leermateriaal ontwikkeld door het bedrijf. (CZB/V/KBO/2004/68, 6 september 2004). Anderzijds heeft de Commissie zorgvuldig bestuur er al herhaaldelijk op gewezen dat uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het inprenten van een logo bij jonge kinderen een bijzonder efficiënte en door reclamemakers graag gebruikte vorm van publiciteit voeren is (CZB/V/KBO/2003/21, 3 november 2003; CZB/V/KBO/2007/156, 5 februari 2007). De initiatiefnemers kunnen op dit terrein van het voorliggend project nog een meerwaarde verwachten doordat een deel van de materialen door de kinderen meegenomen wordt naar huis, waardoor de actie ook de ouders bereikt. De initiatiefnemers stellen dat het materiaal dat zij de scholen aanbieden vaak ook buiten de schoolcontext wordt gebruikt. Dit kan er op wijzen dat bij het ontwerpen van het project onvoldoende aandacht is besteed aan de specifieke voorwaarden die door de decreetgever gesteld zijn voor het gebruik van materialen als leermiddelen in het onderwijs.

4.3.3 De Commissie komt tot het volgende advies:

De Commissie besluit dat het project door het nadrukkelijk gebruik van het logo, onmiskenbaar als nevensdoel heeft het onrechtstreeks bevorderen van naambekendheid en de afname van de eigen diensten. Het beantwoordt daardoor niet aan het strikte voorschrift in het decreet basisonderwijs dat leermiddelen vrij moeten zijn van dergelijke mededelingen.

Brussel, 14 september 2009

Marleen Broucke
Secretaris

Raf Verstegen
Voorzitter